

Ledenbericht

MAART 2021 / 131E JAARGANG NR. 2 / VERSCHIJNT 6 X PER JAAR

Van de voorzitter

Ook voor Die Haghe is 2020 de verenigingsgeschiedenis ingegaan als een bijzonder jaar. Geen activiteiten voor leden, behalve dan de eerste (en meteen de laatste) in januari. Geen voor- en na-jaarsvergadering, geen cursus paleografie, geen Dag van de Haagse Geschiedenis, geen grootse lustrumviering en geen feestelijke presentatie van het jaarboek. Het bestuur vergaderde slechts een keer fysiek, daarna werd het vijf keer 'zoomen'. Gelukkig kon eindredacteur Michiel van der Mast het ledenbericht zes keer 'gewoon' ter perse laten gaan – met negen bijdragen van onze vaste boekbesprekers Diederick Cannegieter en Irene van Geest – en verschenen het jubelboek *Van de kaart geveegd* en het Jaarboek Die Haghe 2020. Beide werden

door onze trouwe bezorgers in twee achtereenvolgende bezorggronden *coronaproof* rondgebracht. Als slotakkoord van het jaar overhandigden jaarboekredactievoorzitter Herman Rosenberg en ik op 11 december het daags tevoren vers van de pers gekomen eerste exemplaar van het Jaarboek 2020 aan onze burgemeester en erevoorzitter Jan van Zanen. De aanbidding vond plaats in de beslotenheid van de sfeervolle burgemeesterskamer aan het Spui, met diverse *hagalia* aan de wanden. De mondkapjes konden even af voor het aanbiedings- en dankwoord en het maken van een foto. Daarop valt af te lezen hoe zeer het jaarboek met zijn gevarieerde inhoud en maar liefst 156 afbeeldingen waarvan 87 in kleur in de smaak viel.

AGENDA

18 MAART
Online rondleiding over
tentoonstelling
'Corona-collectie
Den Haag'

Aanbidding Jaarboek aan erevoorzitter Jan van Zanen (foto Marjolein Schreiner)

Ons lustrumboek kon weliswaar (ook) niet in de beoogde feestelijke entourage worden gepresenteerd, maar des te groter was de aandacht die het in de pers heeft gekregen – en dat doet deugd. Er werd over geschreven door Danny Verbaan in Den Haag Centraal, Hans Hemmes in de rubriek 'Eeuwig Den Haag' in AD Den Haag en in diverse wijkbladen: Benoordenhout, Scheveningen Bad Gazet, Van Stolkpark koerier en WijkWijs (Bloemenbuurt). Historicus Henk Slechte besprak in het tijdschrift De Boekenwereld niet alleen het boek, maar lichtte ook bijzondere feiten uit de geschiedenis van Die Haghe sinds de oprichting in 1890. Het ook in de boekhandel verkrijgbare boek vond in ijltempo zo'n gretige aftrek dat het inmiddels is uitverkocht.

Intussen is onze hoop erop gevestigd dat we binnen afzienbare tijd de draad weer voorzichtig kunnen oppakken. Mogelijk een ledenvergadering in juni – waarover dan meer in het Ledenbericht van mei – en de uitreiking van de Die Haghe Prijs in oktober, de Maand van de (ook Haagse) Geschiedenis. En natuurlijk juist vooral ook de activiteiten voor leden: de vertrouwde kolom met de Agenda is al te lang leeg. In maart maken we daarmee een begin met een rondleiding – online wel te verstaan – langs de coronacollectie in het Haags Historisch Museum. Deze wordt ons exclusief als Vrienden van het HHM aangeboden. Voor aanmelden zie verder in dit Ledenbericht. Na 130 jaar een excursie via de digitale snelweg: als dat geen primeur is voor een geschiedkundige vereniging... Maar het is bijna lente – en (dus) een nieuw geluid.

Henk Grootveld

Activiteiten

Online rondleiding over tentoonstelling Corona-collectie Den Haag

Als gevolg van de coronacrisis worden er al meer dan een jaar geen activiteiten voor de leden georganiseerd. Daar komt nu een einde aan. Thuis kunt u op donderdag 18 maart online een rondleiding volgen over de tentoonstelling Corona-collectie Den Haag.

Naar aanleiding van de eerste lockdown vorig jaar maart begon het Haags Historisch Museum met een verzamelproject om deze uitzonderlijke periode en de impact ervan op de stad voor toekomstige generaties vast te leggen. Met medewerking van honderden Hagenaars en Hagenezen werd een grote hoeveelheid objecten, dagboeken, foto's en filmpjes bijeengebracht. In de tentoonstelling Corona-collectie Den Haag in het Haags Historisch Museum is hiervan een selectie zien, tezamen met een keuze uit een serie van 100 'corona' foto's, gemaakt door Sandra Uittenbogaart. Deze fotoreeks is het resultaat

van een samenwerkingsverband tussen het Haags Gemeentearchief en het Haags Historisch Museum.

Aanmelden

- Via het e-mailadres activiteiten@haagsegeschiedenis.nl
- Bevestiging van uw deelname volgt per e-mail.
- U ontvangt t.z.t. ook de link die toegang geeft tot de online rondleiding.
- Introducés zijn welkom.
- Datum: donderdag 18 maart
- Aanvang: 14.00 uur
- Einde: 14.45 uur
- Aan deze activiteit zijn geen kosten verbonden.
- **Belangrijk!** Geen bericht van ons gekregen? Kijk dan voor de zekerheid bij uw spamberichten.
- Mocht u nog vragen hebben, stuur een e-mail naar activiteiten@haagsegeschiedenis.nl

Tentoonstellingen

Schatten uit het depot

De buikspreekpop van Mabesta, ca. 1935

Van de meer dan 8000 objecten die het Haags Historisch Museum rijk is, bevindt het grootste deel zich in het depot en is dus onzichtbaar voor het publiek. De tentoonstelling Schatten uit het depot licht een tip van de sluier op.

Voor de keuze van ruim honderd voorwerpen werd de hulp van het publiek ingeroepen en kregen zestien gast-conservatoren de gelegenheid hun favoriete object uit te zoeken.

Burgemeester Jan van

Zanen bijvoorbeeld ging voor een rond 1900 geschilderd Sneeuwgezicht van het Spui en operazangeres Francis van Broekhuizen liet haar oog vallen op een wel heel bijzondere stoel met een runteneken, afkomstig van een NSB-familie. Het is een onderdeel van een heel ameublement dat achterbleef toen de familie aan het eind van de Tweede Wereldoorlog een veilig heenkomen zocht. De stoel illustreert heel goed dat een museumstuk vooral interessant is als er een verhaal bij hoort. Curieus is het reisbidet van koningin Emma en de buikspreekpop van de goochelaar en telepaat Mabesta (M.B. Stappers) die decennialang het Haagse publiek vermaakte met zijn voorstellingen. De tentoonstelling geeft een goed beeld van de enorme veelzijdigheid van de collectie. Wat bijvoorbeeld te denken van een klein schilderij van Philip Akkerman die zichzelf uitbeelde met ontbloot bovenlijf, met een Haags stadsgezicht op de achtergrond. En een sierlijk servies, voorzien van de Haagse ooievaar, dat het Haagse stadsbestuur rond 1900 bestelde bij de firma Regout in Maastricht om bij officiële etentjes te gebruiken op het stadhuis. Deftig en ludiek Den Haag vinden we terug in een beeldje van stripfiguur Haagse Harry naast de vergulde houten leeuw die vroeger aan de voorgevel hing van de herberg Lion d'Or aan de Hofweg.

De tentoonstelling 'Schatten uit het depot, van Arntzenius tot Zeepbakje' is van 11 maart t/m 31 oktober te zien in het Haags Historisch Museum. Raadpleeg voor een bezoek eerst de website: haagshistorischmuseum.nl

Publicaties

Rectificatie

In het vorige ledenbericht (januari 2021) is bij het redigeren van de boekrecensie *Vergeten verhalen* een fout gemaakt. De laatste zin van de vijfde alinea moet zijn: Het is echter een gemiste kans dat in het hoofdstuk over Stolpersteine (herdenkingsstenen) een Rotterdams voorbeeld wordt gegeven. En niet van een Haagse Joodse inwoner die door de bezetter is weggevoerd en niet is teruggekeerd.

Zwembad/theater De Regentes

Tjonge, wat is er veel gebouwd/verbouwd/geprutst als we het over De Regentes aan de Weimarstraat, vlak bij het Regentesplein, hebben. Wie het desbetreffende jubileumboek van auteur Bert Alers uit heeft (niet in één adem, daar is de opzet van deze uitgave niet geschikt voor), las onder meer een wervelende bouwgeschiedenis. Niet altijd vrolijk stemmend, maar toch: eind goed, al goed. Zij het met een eeuwig vraagteken daarachter.

Ik moet eerlijk bekennen dat ik het eerste deel over het een eeuw geleden geopende zwembad lichtelijk huiverend heb gelezen. In de jaren vijftig in De Regentes begonnen met zwemles, zorgden de uiterst kindonvriendelijke badmeesters, plus mijn grote weerzin tegen het chloorwater, ervoor dat mijn moeder, zelf in haar jonge jaren een fanatiek zwemster, mij al snel van die lessen afhaalde. Via schoolzwemmen (eveneens aldaar) kwam het toch nog wel goed met mijn zwemmen. Doch een en ander had wel tot resultaat dat ik pas in 2000, bij de uitreiking van het Jaarboek Die Haghe aldaar, weer voet in het gebouw zette. Onderwijl was dat een leuk multifunctioneel theater geworden.

Het miljoenste schoolzwemmertje, 1960 (foto Haagsche Courant)

In 1919 richtten drie ondernemende buurtbewoners die commerciële kansen zagen in de toentertijd toenemende behoefte aan bad- en zwemwater de NV Bad- en zweminrichting De Regentes op. Twee jaar later konden de deuren van Europa's grootste en modernste zwembad open. Na een moeizame eerste tien jaren begon De Regentes steeds succesvoller te worden. Totdat aan het eind van de jaren zestig het gebouw, ondanks vele renovaties, niet langer aan de heersende eisen voldeed en bovendien te maken kreeg met nieuwe,

fors concurrerende gemeentelijke zwembaden: Morgenstond, Overbosch, de Waterthor en De Blinkerd. Daar kwam nog bij dat steeds minder Hagenezen gebruik wilden maken van de lange tijd zo gewilde badkuipen en douches. In 1985 werd De Regentes verkocht aan de gemeente die het tien jaar later sloot. Maar dankzij particuliere initiatieven werd het gebouw een multicultureel wijkcentrum en ... theater.

Alers beschrijft die geschiedenis heel treffend en genuanceerd, met behulp van veel tekstkaders en beeldmateriaal. Aangezien het ondoenlijk is alle feiten en wetenswaardigheden te belichten, houd ik het op wat krenten uit de rijk gevulde pap. Het had overigens niet veel gescheeld of de auteur had zijn onderzoek zonder het Regentes-archief moeten doen. Vanwege de sluiting van De Regentes eind 2012 had de toenmalige directeur Wim van Stam namelijk opdracht gegeven het archief weg te gooien. Een deel ervan werd gelukkig behouden dankzij de inbreng van huismeester Ruud Cousijnse.

Kort na de opening in 1921 dienden zich al problemen aan, onder meer met de waterkwaliteit. Waterleidingen en aansluitingen begonnen al snel te roesten waardoor het zwem- en badwater een bruine kleur kreeg en enigszins vettig aanvoelde. Er werd vervolgens een Duitse ontijzeringsinstallatie aangeschaft, maar die bleek een paar jaar later toch niet echt goed te werken. Na inmenging van de gemeentelijke geneeskundige dienst besloot het bestuur morrend tot de aanschaf van een derde filter en een chloorgasinstallatie. Hierdoor werd het water gelukkig glashelder. Behalve zwemmen of gebruikmaken van bad of douche kon je er ook neerstrijken op een terrasje. Palmen en bloemen sierden een waterspuwer aan de kop van het bassin en zittend op fleurige rieten stoeltjes kon men er koffie en lekkernijen tot zich nemen, onderwijl kijkend naar het (gemengde!) zwemmen en de waarlijk keurig geklede badmeesters.

In 1925 maakten al heel wat clubs en organisaties gebruik van De Regentes: zwemvereniging HZ&PC, de Chr. Ver. van jongemannen, de Haagsche Bond tot redding van drenkelingen, de Haagsche turnbond, zwemvereniging ZIAN, de politie, particuliere Haagse scholen (schoolzwemmen), de alg. sportvereniging van de verbonden petroleummaatschappijen (!), de Nederlandsche bond tot redding van drenkelingen en de Nederl. Zwembond. Daarnaast namen in dat jaar 30.819 mensen een kuipbad en 62.479 een stortbad. Desondanks stond de NV er financieel slecht voor, onder meer vanwege de zeer hoge onderhoudskosten; de aandeelhouders morden. Wethouder Vrijenhoek weigerde echter om subsidie te verlenen. Uiteindelijk werd pas in 1934 het eerste dividend (3%) uitgekeerd.

De mooiste jaren waren, om een lang verhaal kort te maken, 1945-1970. Maar al in de jaren zestig kreeg de NV het opnieuw moeilijk door de verliezen op het badhuis. Toen (zie hierboven) de gemeente nieuwe zwembaden ging openen en topsportevenementen en bezoekers van De Regentes voor een deel daarheen verdwenen, werd bij wethouder Piet Vink aangeklopt. Onder stevige voorwaarden keurde de gemeenteraad in mei 1979 diens subsidievoorstel goed. Maar uiteindelijk werd De Regentes in 1985 'gewoon' een gemeentelijk zwembad, maar met zo'n slechte bouwkundige staat dat op 30 juni 1995 het zwembad sloot.

Wat nu? Sloop van het gebouw was door de enorme fundamenteën en de te verwachten problemen met het grondwater erg kostbaar, terwijl het door leegstand snel verder zou aftakelen. Maar er kwam een onverwachte wending. Een artikel in *De Posthoorn* over de sluiting van De Regentes wekte de interesse van actrice, regisseur en wijkbewoonster Guusje Eijbers, die door het maken van 'locatietheater' oog had voor de mogelijkheden van het lege zwembad. Samen met Pauline (Schenk-) Levick en Heleen Buijelaar produceerde zij

Guusje Eijbers (foto Alex Schröder)

een bijzondere theaterproductie 'Maanlicht en Rozen' in (en rond!) De Regentes en lanceerde een plan voor een theater aldaar. De gemeente gaf hierna het gebouw in beheer bij wijkorganisatie BOM ReVa die het twee jaar deelde met het Nationale Toneel dat wegens renovatie tijdelijk uit de Koninklijke Schouwburg moest en onder leiding van Johan Doesburg spectaculair gebruik maakte van het gebouw. Na het vertrek van het Nationale Toneel in

1999, bouwde de door Bom ReVa opgerichte Stichting Zwembad De Regentes verder aan een wijkgerichte, culturele bestemming (en later aan een theaterbestemming), met subsidies en sponsorbijdragen. Heleen Buijelaar werd de manager en gaf ruimte aan onverwachte invallen, die door haar opvolger, de veel zakelijker ingestelde Michael de Roo (2000-2009), die een professioneel theater wilde, niet werden gewaardeerd. Er kwamen weer allerlei verbouwingen die veel geld kostten, maar toen De Roo afscheid nam, liet hij mede dankzij een forse gemeentelijke subsidie een artistiek bloeiend en financieel gezond theater achter.

Toch kwam door de economische crisis en een negatieve beoordeling door de gemeentelijke adviescommissie voor de Haagse culturele instellingen in december 2012 een sluiting van De Regentes. Echter: onder leiding van Laudie Vrancken werd er in het jaar daarop een doorstart gemaakt, met de Stichting Theater De Nieuwe Regentes. Er kwam weer subsidie vrij en daarnaast verhuurmogelijkheden voor culturele manifestaties die ook voor de wijk interessant waren. Vrijwilligers speelden weer, net zoals in de begintijd, een grote en onmisbare rol. Sinds 2015 is De Regentes ook steeds meer in trek als festivallocatie. De verschillende ruimtes, allemaal met een an-

De Grote Zaal van De Regentes (foto Pan Sok)

dere uitstraling, de vele hoeken en gaten die je kunt benutten en de kleedhokjes en zwembaddetails die er nog altijd zijn, spreken tot de verbeelding. En zo is er een volwaardig multicultureel stadspodium ontstaan. Boeiend om dit allemaal in het jubileumboek te lezen.

Bert Alers, *Van water naar theater. De Regentes*, Uitgeverij Eendeloos (2020), 174 pp., ISBN978-90-78824-06-0, prijs € 25,-.

Diederick Cannegieter

Nieuwe leden

Dhr. P. Doekes, mw. P. den Dulk, mw. M.A.T. van Duijn, mw. A. Duijvesteijn, dhr. H. van Eesteren, mw. M. van Egmond, dhr. D. Gerlach, dhr. F. Hendriks, mw. A. Kluvel, dhr. A. Koolma, dhr. P. Melessen, mw. A.E. Miltenburg, dhr. T. Padding, mw. A.H.W. Schmetz, dhr. R. Staallekker, dhr. P. Strengers, mw. A. Veluwenkamp en dhr. R. de Wit

Het bestuur van Die Haghe is als volgt samengesteld:

Voorzitter

dhr. H.C. Grootveld

Secretaris

dhr. J. Zwaanswijk

Penningmeester

dhr. W.K.H. Berghuis

Leden

mw. R. Bilkes
dhr. T. Brill
mw. L.M. Plezier
mw. J.M. de Vries

Secretariaat

Sonoystraat 51
2581 VJ Den Haag
e-mail:
secretaris@haagsegeschiedenis.nl

Financiën

Rekening NL49 INGB 0000.0717.91 t.n.v.
Geschiedkundige Ver Die Haghe

Info ledenadministratie en opgave nieuwe leden

dhr. E.B. de Vries
Margrietstraat 9
2555 PT Den Haag
administratie@haagsegeschiedenis.nl

Redactieadres Ledenbericht

Loudonstraat 100
2593 WB Den Haag
e-mail: michielvdmast@gmail.com
Redacteur Ledenbericht
dhr. W.M. van der Mast

Website Die Haghe:

www.haagsegeschiedenis.nl

Jaarboek Die Haghe

Voor aanwijzingen auteurs en inzenden van kopij:
secretaris@haagsegeschiedenis.nl

Contributie/Opzegging

Bij opzegging van het lidmaatschap in de loop van het verenigingsjaar blijft de contributie voor dat jaar verschuldigd. Zie Statuten op website Die Haghe